

Asiantuntijalausunto sosiaalihuollon palveluvalikoiman periaatteista

Lausun sosiaalihuollon palveluvalikoiman periaatteista (vaikuttavien palvelujen ja menetelmien kansallisen valinnan periaatteista säättäminen) Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön pyytämänä asiantuntijalausuntona kunnioittavasti seuraavan.

Pidän säännöstä pääosin kannatettavana. Haluan kuitenkin kiinnittää erityisesti huomiota näyttöön perustuvaan sosiaalihuoltoon. Perustelen lausuntoani tarkemmin seuraavasti.

Priorisointi on väistämättä osa sosiaalihuoltoa, ja pidän kannatettavana, että palveluvalikoiman periaatteista säädettäisiin sosiaalihuoltolaissa. Yhdyn esityksen mukaiseen perusteluun siitä, ettei periaatteilla voitaisi ohittaa velvollisuutta järjestää lakisääteisiä palveluita. Sosiaalihuollon luonteeseen liittyy sosiaalisen tuen ja palveluiden kokonaisuuden rakentaminen sekä sen yhteensovittaminen muiden palveluiden kanssa. Tämän vuoksi pidän kannatettavana, että säännökseen sisällytetään palveluihin kuuluvat toimenpiteet, menetelmät ja työmuodot. Näin periaatteet ohjaavat tarpeellisessa laajuudessaan palveluja, erilaisia menetelmiä, arviointia ja siihen liittyvää päätöksentekoa sekä työn tekemisen tapoja.

Esitetyt periaatteet muodostavat näkemykseni mukaan tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden palveluvalikoiman määrittelylle sosiaalihuollossa, joten ne ovat lähtökohtaisesti kannatettavissa ja hyväksyttävissä sisällön osalta tietyin tarkennuksin. Soveltamisen haasteet liittyvät arvioni mukaan erityisesti kolmeen asiaan, joita ovat 1) sosiaalihuollon tietopohjan moninaisuus ja pirstaleisuus; 2) sosiaalihuollon tutkimusperustaisuutta tukevien kansallisten rakenteiden vähäisyys ja 3) sosiaalihuollon toimenpiteiden vaikutusten todentamisen kompleksisuus.

Perustelujen mukaan periaatteiden on tarkoitus tukea näyttöön perustuvia käytäntöjä sosiaalihuollossa. Näyttöön perustuvan sosiaalihuollon vahvistaminen on näkemykseni mukaan välttämätöntä asiakkaiden saamien palvelujen vaikuttavuuden varmistamiseksi ja hyvinvointialueiden kustannusten hillitsemiseksi. Näyttöön perustuva sosiaalihuolto vaatisi kuitenkin toteutuakseen sosiaalihuollon suositustoiminnan laajamittaista kehittämistyötä ja kansallista rakennetta, joka vastaisi suositustoiminnan koordinoinnista. Lisäksi olisi tärkeää, että valtion tutkimusrahoitusta saavan yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen implementointiin panostettaisiin entistä johdonmukaisemmin. Suositustoiminnan ja yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimusrahoituksen turvin rahoitetun tutkimuksen suunnitelmallisen ja johdonmukaisen implementoinnin myötä pystyttäisiin arvioni mukaan ratkaisemaan erityisesti tutkimusperustaisuutta

tukevien rakenteiden ja tietoperustan pirstaleisuuteen liittyviä kansallisesti jaettuja haasteita.

Sosiaalihuolto on vaikutusten todentamisen näkökulmasta monitasoinen ja kompleksinen toimintaympäristö. Tämän vuoksi näyttöön perustuvan sosiaalihuollon kehittämisessä on välttämätöntä huomioida vaikutusten arvioinnin kompleksisuusnäkökulma. Sosiaalihuollon toimenpiteet eivät useinkaan johda lineaarisesti ennakoituihin lopputuloksiin, minkä johdosta näytöksi hyväksyttävän tiedon perustana tulisi olla mittarit ja arviointitavat, jotka pystyvät huomioimaan sosiaalihuollon erityisen monimutkaisen luonteen. Lisäksi korostan suunnitelmallisen ja tavoitteellisen työskentelyn merkitystä, jonka keskiössä on asiakkaan palvelutarpeen arviointi ja asiakkaan kanssa työskentelyn merkitys.

Kokonaisuudessaan katson, että sääntelyehdotus muodostaa perustellun ja tarpeellisen lähtökohdan sosiaalihuollon palveluvalikoiman ohjaamiselle. Sen onnistunut toimeenpano edellyttää kuitenkin samanaikaisesti pitkäjänteistä panostusta sosiaalihuollon tutkimusperustaisuuden vahvistamiseen, kansallisten rakenteiden kehittämiseen sekä vaikuttavuuden arvioinnin välineiden täsmentämiseen. Mikäli ehdotetut periaatteet yhdistetään systemaattiseen suositustoimintaan ja sosiaalihuoltolain 60 c §:n mukaiseen yliopistotasoiseen sosiaalityön tutkimukseen, säännös voi parhaimmillaan turvata asiakastyön laadun ja vaikuttavuuden sekä palvelujärjestelmän taloudellisen ja toiminnallisen kestävyuden.

Kunnioittavasti esitän, että periaatteiden jatkovalmistelussa kiinnitetään erityistä huomiota edellä kuvattuihin näkökulmiin, jotta sosiaalihuollon palveluvalikoiman sääntelyllä saavutetaan sen tarkoitus ja päämäärä.

Tanja Penninkangas

Sosiaalijohtaja, toimialuejohtaja

tanja.penninkangas@hyvaep.fi

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue